

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ทุกคนปรารถนาความสุข สุขหาได้ที่ไหน? สุขหาได้จากบนอากาศ ไขว่คว้าเอาจากบนอากาศเพราะสิ่งนี้เป็นสัจจะความจริง สัจจะความจริงคือมันไม่ให้โทษกับใครนะ ออกซิเจน อากาศที่บริสุทธิ์ให้ความสดชื่นกับมนุษย์ แต่มนุษย์มองข้ามมันไป มองข้ามมันไป เห็นแต่วัตถุสิ่งข้าวของที่เรารู้สึก สิ่งนั้นถึงจะเป็นความสุขนะ

ดูธรรมชาตินะ เขาว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาตินี้มีหัตถ์จรรย่มาก ธรรมชาติมันจะปรับปรุงตัวมันเอง ป่าเขาจะกว่ามันจะฟื้นฟูตัวมันเอง มันฟื้นฟูตัวมันเองจนเราคาดไม่ถึงเลย ป่าเขาจะ ป่า นี้ในป่าถ้าไม่มีมนุษย์มันก็อยู่ของมันได้ มันปรับสภาพของมันได้ แต่ถ้ามมนุษย์ไม่มีป่า มนุษย์ไม่มีอาหารนะ อาหารมันเกิดมาจากไหนล่ะ? เห็นไหม เขาหาของป่ากัน หาของป่ากัน แล้วเอาของป่ามาปลูก มาทำเป็นพันธุ์ของเรา เราแก้ไขของเรา สรรพสิ่งต่างๆ มันมาจากป่าทั้งนั้นแหละ

นี่ความมหัศจรรย์ของมันนะ ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ ความมหัศจรรย์ของมนุษย์ เวลามนุษย์เกิดขึ้นมา ทางกายของมนุษย์มหัศจรรย์มาก มันปรับปรุงตัวมันเอง มันแก้ไขตัวมันเอง เห็นไหม แต่เวลาเราพูดถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล่ะ? จิตมันมหัศจรรย์กว่าร่างกาย ถ้าจิตมหัศจรรย์กว่า คุณวิเศษแห่งจิต ถ้าวิเศษแห่งจิตนะ ใครไปเห็นความรู้สึกนึกคิดของตัวมันมหัศจรรย์มาก แล้วมหัศจรรย์มันได้อะไรล่ะ?

นี่ถ้าพูดถึงมหัศจรรย์มากนะ จิตแพทย์เขาก็วิเคราะห์วิจัยของเขาได้ล่ะว่าความรู้สึกนึกคิดของคน คนนี้เวลานั้นมีปมในหัวใจ เห็นไหม เขาพูดของเขาขึ้นมา พูดขึ้นมาเพื่ออะไร? พูดขึ้นมาเพื่อให้ปกติเท่านั้นแหละ นี่มันเป็นเรื่องของวิทยาศาสตร์ แม้แต่จิตแพทย์ ความรู้สึกนึกคิด เรื่องที่เป็นนามธรรมมันก็เป็นวิชาการที่เขาสอนกันอยู่ ถ้าเขาสอนกันอยู่ เขาพิจารณาของเขา เขามี

ยาของเขา เขามีกดประสาทของเขา เพื่ออะไร? เพื่อให้จิตมันกลับมา กลับมาอะไร? กลับมารู้ตัวทั่วพร้อมไป

เวลาคนเขามีสติสัมปชัญญะเขาจะไม่มีความคิดพลาดของเขา คุณคนขาดสติ จิตมีเหมือนกัน เราก็มียิตอยู่นะ แต่เรามีสติสัมปชัญญะ คนที่มีสติมีปัญญาของเขา มีปัญญาของเขา เขาจะรักษาชีวิตของเขาได้ดีมาก คนที่ขาดสติ เห็นไหม คุณคนบ้าสิ คนบ้าอยู่ตามสามแยก สี่แยก มันไม่กลัวรถชน มันไม่กลัวสิ่งใดเลย มันเดินของมันไปตามความสบายของมัน นั่นเขาก็มีของเขา จิตของเขาก็มี จิตของเราก็มียิต แต่จิตมันแตกต่างกันตรงไหนล่ะ? จิตมันแตกต่างกันตรงไหน? คุณป้าชุมชน ป้าชุมชนใครเป็นคนดูแลมัน เจ้าของชุมชนนั้นเขาดูแล นี่ป้าสงวนนะป้าสาธารณะ ป้าอย่างนั้นผู้คนใช้ประโยชน์

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจ เห็นไหม พอจิตใจเรามองข้ามมันไป พอมองข้ามมันไปนะ เกิดมาทำไมมันทุกข์มันร้อน มันทุกข์มันยากขนาดนี้? ถ้ามันทุกข์มันร้อนขนาดนี้ นี่ทุกข์นี้มันเป็นเรื่องจริง ป้าเขาถึงเวลาถ้าอากาศมันแห้งแล้งมันเกิดไฟป่านะ มันเผาไหม้มันเผาทำลายป่านั้นราบเรียบเลย แต่มันเผาไปแล้วมันทำให้เมล็ดพันธุ์นั้นแตกใหม่ มันจะเกิดขึ้นใหม่งอกงามขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันทุกข์ๆ ทุกข์มันเป็นอย่างไง? ทุกข์มันเป็นอย่างไง? ทุกข์นี้มันเป็นเรื่องความขัดแย้งในใจเราไง ความขัดแย้งในใจเรา เห็นไหม เราจะต้องการคุณภาพชีวิต เราต้องการชีวิตที่มีคุณภาพดีกว่านี้ๆ แล้วมันดีแค่ไหนล่ะ? มันดีแค่ไหน? นี่มันก็ตายทั้งนั้นแหละ คำว่าตายนะ นี่เราเกิดมาชีวิตหนึ่ง ถ้าเราประสบความสำเร็จทางโลก ทางโลกประสบความสำเร็จแต่เราไม่ได้ประสบความสำเร็จทางหัวใจของเรา นี่เวียนตายเวียนเกิดนะ ประสบความสำเร็จทางโลกมันดีหรือชั่ว

สิ่งที่เป็นกรรม กรรมคือการกระทำ เราเกิดมานี้เราเกิดมาจากกรรม ถ้าไม่มีกรรมจะเกิดมานั่งอยู่นี้ได้ยังไง? กรรม เห็นไหม การกระทำนั้นย่ำคิดย่ำทำ จนเป็นจริต จนเป็นนิสัย จนบังคับให้จิตนี้หมุนไปในวัฏฏะ เกิดดีเกิดชั่วเวียนตายเวียนเกิดไป กรรมอันนั้น แล้วเราศึกษาธรรมะอย่างนี้ ศึกษาธรรมะแล้ว เวลาแบบว่าพันธกรรมของจิต พันธกรรมของร่างกาย ทางแพทย์เขาวิจัยจนเขารอบรู้ได้ ทางจิต ทางพันธกรรมของจิตเรารู้ว่าการกระทำของมัน ความรู้สึกนึกคิด

เป็นแบบนั้น เพราะอะไร? เพราะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชาติ ๔ และขั้น ๕

แล้วเรารู้อะไรล่ะ? เรารู้อะไร? เรารู้อะไรเพราะอะไร? เพราะจิตของเรามันไม่ลงลึกขนาดที่เราจะรู้ของเราเองได้ ถ้าจิตเราไม่ลงที่จะรู้ของเราเองได้ ดูการศึกษาสิ เราศึกษามาแล้วเรารู้ แต่ถ้าเรายังไม่ได้มีการกระทำให้ประสบความสำเร็จขึ้นมา การศึกษานั้นก็เป็นทฤษฎี ถ้าทฤษฎีขึ้นมาเราเข้าใจไหม? เราเข้าใจ เรารู้ได้ แต่รู้ได้แล้วทำอย่างไรต่อล่ะ? รู้ได้ชีวิตนี้มันก็ยังเลื่อนลอยอยู่ มันก็ต้องเวียนตายเวียนเกิดไปธรรมชาติของมัน แต่ถ้าเราทำความเข้าใจเข้ามาก่อนล่ะ?

ทำความเข้าใจมันไม่ใช่ปัญญา ปัญญาคือการรู้วิธีแห่งจิต รู้จากธรรมชาติ เดินผ่านป่ามารุคงค์ ผ่านป่าผ่านเขาามาหมดแล้วแหละ ผ่านป่าผ่านเขาามา เขาผ่านป่าทำไม? เขารุคงค์ไปทำไม? เขารุคงค์ไปเพื่อจะให้คันคว่ำหาตัวเอง รุคงค์วัตร เห็นไหม คูสิรุคงค์เป็นเครื่องขัดเกลากิเลส เวลาถือรุคงค์ไป รุคงค์ไปมันทุกข์มันยากไหม? รุคงค์ไปวิตกกังวลไหม? รุคงค์ไปแล้วในหัวใจมันหวนไหวอะไร? นี่เราไปเที่ยวป่าช้า ไปเที่ยวป่าช้าทำไม? เราไปเที่ยวป่าช้าอะไร เราไปเที่ยวป่าช้าเพราะเราไม่เห็นป่าช้าภายในใจ

นี่คูสิขากศพของสัตว์มันอยู่ในกระเพาะเรามหาศาลเลย เราไม่รู้ไม่เห็นหมดเลย แต่เวลาเราไปเที่ยวป่าช้า เราไปเห็นซากศพเข้าเรากลัว เราตกใจ เราตื่นเต้น เราไปเที่ยวป่าช้าภายนอกเห็นไหม รุคงค์ก็เหมือนกัน เราผ่านป่าผ่านเขาามา ผ่านมาทำไม? ผ่านมาเพื่อให้คันหาตัวเอง ถ้าเข้าไปหาตัวเองได้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาได้ ถ้าจิตสงบเข้ามาได้มันทั้งมาก ทั้งมากเพราะอะไร?

นี่ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิมันมหัศจรรย์มาก ถ้ามันเกิดความสะดวกสบายเข้ามา เพราะจิตใจของคน เวลาเรารู้สึกตึงเครียด เวลาเราวิตกขึ้นมาเราก็คงคิดสิ่งใดไม่ออกเลย ยิ่งคิดยิ่งทุกข์ ยิ่งคิดยิ่งทุกข์ แต่เราสงบสติอารมณ์ของเรา ตั้งสติของเรานะ เดี่ยวมันคิดออกแล้ว อ้อ มันคิดเพราะอันนั้น มันขัดข้องเพราะอันนี้ นี่มันเห็นปัญหามันแก้ของมันนะ นี่พูดถึงว่าถ้าจิตใจเรามั่นคง เหตุการณ์ต่างๆ เราเห็นเหตุเห็นผล ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันต้องกลับไปแก้ที่เหตุ เหตุมันทำอย่างไรมันถึงได้เกิดผลอย่างนี้

นี่จิตถ้ามันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา เห็นไหม พอยิ่งสงบเข้ามาขนาดไหนมันยิ่งลงลึกขนาดนั้น ถ้าลงลึกขนาดนั้น พอมันเกิดปัญญาขึ้น แล้วปัญญามันเกิดอย่างไร ทุกคนจะวิตกมาก

แล้วเมื่อไหร่มันจะใช้ปัญญาล่ะ? นี่เวลาใช้ปัญญาไปก็ว่าเป็นโลกียะ มันเป็นเรื่องโลก เป็นสัญญา เป็นปัญญาของกิเลส กิเลสมันพาใช้ กิเลสคืออวิชชา อวิชชาคือความไม่รู้ ความไม่รู้มันเกิดมากับจิต เพราะจิตมันไม่รู้ เพราะมันโง่มันถึงได้มาเกิด พอมาเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมานี้ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ภวาสวะ ตัวภพ ตัวความรู้สึก แล้วความคิดมันออกไปความรู้สึกนี้ ถ้าความคิดมันออกไปความรู้สึกนี้มันก็ออกไปจากอวิชชา ออกไปอวิชชามันก็ไปศึกษาธรรมชาติของพระพุทธเจ้า มันก็เลยเป็นปัญญาของกิเลสไป

ความรู้สึกนึกคิดนี้เกิดจากความไม่รู้ เกิดจากความไม่เข้าใจตัวเองมันถึงคิดออกไป ทั้งๆ ที่ศีลธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แหละ แต่ถ้าเราทำความเข้าใจเข้ามาล่ะ? ทำความสงบของใจเข้ามา มันไปที่ตัวรู้ ตัวรู้ เห็นไหม ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ตัวรู้คืออะไร? ตัวรู้คือตัวความรู้สึก ความรู้สึกคือรู้ตัวมันเอง นี่บอกความรู้สึก ความรู้สึกเพราะมันทุกข์มันถึงมีความรู้สึกไป มันไม่พอใจมันถึงมีความรู้สึกไป ถ้ามันขัดข้องหมองใจมันมีความรู้สึก ความรู้สึกนี้อัดอั้นตันใจไป แล้วความรู้สึกที่ดีๆ ล่ะ?

ความรู้สึกที่ดี เห็นไหม นี่เกิดเป็นมนุษย์ พอศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้วเห็นคุณค่าเลยนะ เห็นคุณค่า เทวดา อินทร์ พรหม เวลามาศังเกตองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องมา ข้ามมิติมา แต่เวลาของเรา เราอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นมนุษย์ด้วยกัน เราอยู่กับครูบาอาจารย์ด้วยกัน แล้วมนุษย์มันต้องมีปัจจัย นี่มนุษย์ขาดอากาศไม่ได้ มนุษย์ขาดอาหารไม่ได้ มนุษย์ขาดน้ำไม่ได้ ถ้าขาดต้องตาย สิ่งนี้มันเตือนตลอดเวลา เวลาเราหายใจ เราหายใจไม่ออกใช่ไหม? เราหายใจติดขัดเราจะมีอาการทรมานเลย

นี่มันเตือนเราไป มันเตือนเรา เห็นไหม ชีวิตนี้มีเท่านั้นเอง ชีวิตนี้มีเท่านั้นเอง แต่ถ้าเทวดา อินทร์ พรหม เขาเป็นทิพย์ เขาหมดอายุขัยของเขา อาหารของเขา อาหารทิพย์ของเขาเริ่มจางลง เขาถึงจะหมดอายุขัยของเขา แล้วเขาก็เพลิดของเขา แต่เราต้องหาอยู่หากินตลอด เรามีความทุกข์บีบคั้นตลอด ความทุกข์บีบคั้นมันทำให้เราแสวงหา ให้เราตั้งใจของเรา ถ้าเราตั้งใจของเรา ตั้งใจเรื่องอะไร? ตั้งใจเป็นคนดี

คนดี เห็นไหม คนไปวัดแล้วเขาบอกคนนี้เป็นคนดี เขาบอกคนไม่มาวัดมันไม่มีหุมีตา เรามาวัดแล้วมาวัดอะไร? มาวัดหัวใจของตัว มันพอใจไหม? ถ้ามันไม่พอใจมันยังอิงโลกอยู่ ถ้ามันพอใจ เห็นไหม โลก โลกนี้สังคมที่ไหนเวลาที่มีสังคมมากขึ้น มีปัญหาชนที่เขามีปัญญาของ

เขา เขาจะสร้าง สร้างสิ่งที่แตกต่าง พอสร้างสิ่งที่แตกต่างทุกคนก็เห็นว่าสิ่งนั้นเป็นของใหม่ พอเป็นของใหม่เราก็มองเข้าไปหาสิ่งนั้น มองเข้าไปหาสิ่งนั้น

ที่ไหนมีมหรสพสมโภช นี่มันอ้างเลห์ไปหมดเลย มันอิงโลก พออิงโลกเท่านั้นแหละ นี่เราไม่เห็นตัวของเราแล้ว เราโดนกระแสสังคมลากเราไปแล้ว เห็นไหม มันไปหมดเลย แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา สิ่งนั้นมนุษย์สร้างขึ้น สังขารมันเป็นความจริง แล้วเดี๋ยวนี้เรากำลังเข้าสู่สังขารนั้น ความจริงกับความจริงมันเป็นอันเดียวกัน ความจริงกับความจริงมันจะวิ่งถึงกัน

ความจริงกับความจอมปลอม โลกเป็นของจอมปลอม มันเป็นของอยู่ชั่วคราว แล้วเราไปเอาสิ่งที่จอมปลอม เราอยากได้ความจริง แต่เราไปค้นหาในความจอมปลอมมันจะมีไหม? มันจะได้ความจริงมาไหม? แต่ถ้าเรามาวัดมาวัดใจของเรา เห็นไหม เราจะเอาความจริงแล้ว เอาความจริงคือความรู้จริงจากใจ ถ้ารู้จริงจากใจ เห็นไหม เราทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบปั๊บ ถ้ามันสงบเข้ามาเราจะมีคุณค่านะ

ถ้าจิตสงบเราจะมีปัญญา เราจะใคร่ครวญของเรา มันธรรมสังเวช มันสังเวช มันขนพองสยองเกล้า มันเตือนตนใจ เตือนตัวเราใจ มันสังเวชมาก พอมันสังเวช นี่ปัญญามันเกิดจากอะไรล่ะ? ปัญญามันเกิดจากจิตที่มันสงบระงับเข้ามา ความจริงอันนี้ ความจริงอันนี้ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิต จิตเกิดในใจ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ นี่กำเนิด ๔ จิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิดในภพในชาติ แล้วมันไม่อยู่กับปัจจุบัน เห็นไหม เราอยากรู้อดีตอนาคต เราอยากรู้ว่าชาติที่แล้วเราเป็นอะไร เราตายแล้วเราจะไปไหน เราอยากรู้ไปหมด แต่ปัจจุบันนี้มันจะแก้ไขได้ มันทำให้แก้ไข?

เราจะแก้ไขเรากำลังกับโลก อยู่กับโลก เราเกิดมากับโลกทั้งนั้นแหละ ถ้าเราไม่เกิดกับโลก เราไม่มีชีวิตมาหรอก พ่อแม่ เราเกิดจากพ่อจากแม่ทั้งนั้นแหละ แต่เราเกิดมากับโลก โลกกับธรรม โลกกับธรรมมันอยู่ด้วยกัน แต่มันไม่ใช่อันเดียวกัน ถ้ามันไม่ใช่อันเดียวกันเราจะเอาอย่างไรเข้าไปหาธรรมล่ะ? เห็นไหม เรามาวัด เรามาวัดใจของเรา ถ้าเราวัดใจของเราได้ ใจของเรากว้างแค่ไหน? ยาวแค่ไหน? ลึกแค่ไหน? ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ ความเป็นสมาธิของคนนะมันเป็นอินทรีย์ อินทรีย์ ๔ เรื่องมาน

ทีนี้เรื่องมานไม่ต้องไปวัดขอบเขตของใครว่าใครจะกว้างแคบกว่ากัน อำนาจวาสนาของคนวัดกันไม่ได้ เรามีความสงบระงับแล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาของเรา ถ้าเราคิดได้ เรามีความสำนึกได้ เราจะทำแต่คุณงามความดี เราจะทำความดีของเราเพราะอะไร? เพราะกรรมดีจะ

ทำให้จิตใจนี้มันพัฒนาขึ้น แต่เพราะกรรมชั่ว กรรมชั่วมันจะกดดวงให้ใจนี้ค่อยพัฒนาลงเรื่อยๆ ถ้าใจค่อยพัฒนาลง นี่มันเป็นผลของใครล่ะ? มันเป็นผลของภวาสาระ ของจิตของเรา ความดี ความชั่วมันกดดวงจิตของเราเอง ไม่ได้ทำของใครเลย

ถ้ามีสติปัญญาเราจะทำไหม? เราทำสิ่งไม่ดีๆ มันทำลายหัวใจเราไหม? เพราะเราขาดสติ เพราะเราเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นคุณงามความดี เราเห็นแต่เรื่องกระแสโลก เราอิงกับโลก โลกเขาเป็นใหญ่ โลกเขาแข่งขันกัน แล้วเราจะไปแข่งขันกับโลก แข่งขันกับโลกด้วยการเหยียบย่ำหัวใจของตัวเอง แต่ถ้ามีสติปัญญานะ โลก เห็นไหม โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ โลกนี้ไม่เคยเต็ม โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ อาศัยหมู่ชนช่วยกันดูแลให้เป็นที่อยู่อาศัยของเรา ถ้าโลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ เราไปเอาสิ่งที่มีมันไม่เคยเต็ม พร่องอยู่เป็นนิจเราจะเอามาทำไหม?

ถ้าเราไม่เอามาทำไหม เห็นไหม เราพยายามทำใจของเราให้สงบเข้ามามันเป็นธรรม พอเป็นธรรมขึ้นมา พอจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ มันพิจารณาไปมันธรรมสังเวช มันสังเวชมาก สังเวชจนอยากสลัด อยากทิ้งไปก็ทิ้งไม่ได้ อยากจะทิ้ง อยากจะพ้นไปก็ไม่พ้น ไม่พ้นเพราะเวรกรรม มันมีของมันอยู่ ถ้าเวรกรรมมันมีของมันอยู่นะ นี่การกระทำ กรรมคือการกระทำ แล้วทำอะไรล่ะ?

งานของร่างกายเราอบเหงื่อต่างน้ำนะ เวลาผู้บริหารเขาใช้สมอง เขาใช้ปัญญาของเขา ผู้บริหารจัดการ เวลางานของใจล่ะ? นี่วิญญาณาหาร อาหารของใจ นี่เวลาเลี้ยงชีพชอบ เราเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เราเลี้ยงหามาด้วยสัมมาอาชีพะ แล้วเวลาเราทำมรรคญาณขึ้นมามันจะเกิดวิญญาณาหาร วิญญาณคือความรู้ วิญญาณเป็นความรู้สึกลึกซึ้ง มันไม่ใช่ความรู้สึกอันนั้น ความรู้สึกนึกคิดคือมันเป็นความคิดออกมา

นี่วิญญาณๆ วิญญาณในอายตนะ พิจารณาของเรานี้มันจะละเอียดเข้ามา มันละเอียดเข้ามา เวลามันสงบเข้ามานี่สักแต่ว่า พอสักแต่ว่าถ้าปัญญามันเกิดมันเกิดจากผู้รู้ จากอวิชชามันไม่รู้ แต่พอเวลาที่มีสติสัมปชัญญะนี่มันรู้ มันรู้แล้วมันเกิดใช้ปัญญาขึ้นมา มันสังเวช มันหัดสั้นเข้ามา มันสังเวช มันสำรอก มันคายของมันออกไป นี่ใจสิ่งที่ว่าถ้ามันจะได้มันละอย่างไร? มันละของมันอย่างไร? มันมีการกระทำของมันอย่างไร? ถ้ามันมีการกระทำของมัน มรรคมันเกิดขึ้นมา

นี่เรามาวัดใจของเรา ถ้าเรามาวัดนะเราอยากได้คุณงามความดี อยากได้คุณงามความดีให้ประจำหัวใจของเราไป คุณงามความดีของเราในโลกนี้ สิทธิเสรีภาพของเรา ต่างๆ ที่เรามีอยู่ เรา

ตายไปแล้วมันเป็นมรดกตกทอดกับวงศ์ตระกูล มรดกคุณ อริยทรัพย์มันเกิดที่ใจ ให้ลูกให้หลานไม่ได้ มันจะไปกับใจดวงนี้ ใจดวงนี้ทุกข์ๆ ยากๆ เกิดมาในวิภวภูมิมันเวียนตายเวียนเกิดมาด้วยความโง่ของมัน เวลามันใช้ปัญญาของมันโดยภาวนามยปัญญาของมัน มันเปิดหูเปิดตากับใจดวงนี้ มันเป็นสมบัติของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะเกิดจะตายสมบัติอันนั้นจะติดใจดวงนั้นไป ไม่ใช่สมบัติสาธารณะ ไม่ใช่สมบัติของลูกหลาน ไม่ใช่สมบัติของใคร สมบัติของใจดวงนั้น

พระที่บวชมาศีลมีธรรมเป็นสมบัติ ศีลธรรมอันนี้มันจะเป็นสมบัติกับใจดวงนั้นไป แต่เราเกิดมาเราอิงโลก เราอยู่กับโลก เราคิดว่าโลกนี่จะเป็นที่พึ่งได้ มันเป็นที่พึ่งอาศัยชั่วคราวสำหรับชีวิตนี้ เพื่อดำรงชีวิตไว้เพื่อใครจะหลุดกว้างขวางจะได้หาทางออกของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นทำสิ่งนั้นได้ นี่มาวัด มาวัดใจของตัว ป่าเขามันปรับตัวของมันเองได้ ธรรมชาติของมันฟื้นฟูตัวมันได้ จิตใจของเรา ถ้าเราไม่ปฏิบัติมันจะเอาอะไรไปฟื้นฟูมัน

ถ้าเป็นศีลธรรมจริยธรรมทางโลก ประเพณีวัฒนธรรมมันก็พัฒนาขึ้นมา แต่เวลามันน้อยเนื้อต่ำใจ มันมีความวิตกกังวลมันก็กดถ่วงใจของมันลงไป แต่ถ้าเราวิปัสสนาของเรา เราใช้ปัญญาของเรา เห็นไหม เขาว่าสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ ทางสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ มันเกิดที่ไหน? สติปัฏฐาน ๔ มันเป็นอย่างใด? ไม่ใช่สติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม ใครมันก็พูดได้ เด็กมันก็ท่องได้ พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ใครก็พูดได้ทั้งนั้นแหละ แต่กายของใคร เวทนาของใคร จิตของใคร จิตของจิตของดวงนั้นใจ ดวงที่มันทุกข์ๆ ยากๆ นั้นใจ มันจะสำรอก มันจะคายของมันออก มันจะเป็นประโยชน์ของเรา

นี่พุทธศาสนามีคุณค่าขนาดนี้ ถ้ามีคุณค่าขนาดนี้ละ สิ่งใดที่เป็นวัตถุมันก็เป็นวัตถุ เป็นอามิส เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทนะ “อานนท เธอบอกบริษัท ๔ นะให้ปฏิบัติบูชาเถิด ให้บูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยการปฏิบัติบูชา” แต่ในปัจจุบันนี้เราบูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยวัตถุ ด้วยอามิส ด้วยความรู้สึกนึกคิด แต่เราไม่ได้บูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยการกำหนดพุทโธ

ระลึกถึงพุทโธ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วทำไมต้องพุทโธล่ะ? อ้าว! ก็พุทโธเพื่อเป็นพุทธานุสติ เพื่อพัฒนาหัวใจของเรา เพื่อประโยชน์กับเราทั้งนั้นแหละ เพื่อประโยชน์กับเรา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางอุบายวิธีการกันไว้ ถ้าพูดภาษาโลกก็

หลอก หลอกให้เราประพฤติปฏิบัติ หลอกให้เราทำ หลอกให้เราเป็นคนดี พอเราเป็นคนดีจริงๆ
ก็ อืม

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เอวัง